

راهنمای جامع واحدهای صنفی

پژوهش و نوشتار
خسرو ابراهیمی نیا
مدرس دانشگاه

انتشارات اوستافراوانی

۱۳۹۹

سرشناسه	: ابراهیمی نیا، خسرو، ۱۳۳۱ -
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: راهنمای جامع واحدهای صنعتی / پژوهش و نوشته خسرو ابراهیمی نیا.
مشخصات نشر	: تهران: اوستا فراهانی، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۳۳۲ ص.
شابک	: 978-964-8985-79-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه به صورت زیرنویس.
موضوع	: اصناف - قوانین و مقررات - ایران
موضوع	: Guilds -- Law and legislation -- Iran
موضوع	: اصناف - ایران - آیین نامه ها
موضوع	: Guilds -- Iran -- *Rules and regulations
رده بندی کنگره	: KN H۳۲۹
رده بندی دیویی	: ۵۵/۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۱-۹۴۱۸

انتشارات اوستا فراهانی

تهران: پاسداران، اقدسیه، نفت، بلوار آبادان، بهار صنعتی، پلاک ۳
تلفن: ۰۹۱۲۲۸۸۶۵۳۳ - ۲۲۴۷۴۴۹۵ - ۰۶۴۰۸۰۳۴ - ۲۲۴۵۱۷۵۵

نام کتاب: راهنمای جامع واحدهای صنعتی

تألیف: خسرو ابراهیمی نیا

مدیر اجرایی: اهورا فراهانی

چاپ اول: ۱۳۹۹

قطع کتاب: وزیری

شمارگان: ۲۰۰۰ جلد

طراحی جلد: طرح و تصویر فراهانی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپ صنوبر

همه حقوق محفوظ است

شابک: ۵ - ۷۹ - ۸۹۸۵ - ۹۶۴ - ۹۷۸

فهرست

۹	تاریخچه
۱۱	گزیده‌ای از قانون نظام صنفی کشور
۱۱	فصل اول - تعاریف
۱۲	آیین نامه اجرایی صدور و تمدید پروانه کسب اماکن واجد شرایط
۱۲	جهت استقرار چند واحد صنفی
۱۷	فصل دوم - فرد صنفی
۱۸	آیین نامه اجرایی نحوه صدور و تمدید پروانه کسب (موضوع ماده ۱۲ قانون نظام صنفی کشور)
۱۹	مراحل صدور پروانه کسب
۱۹	شرایط لازم برای صدور پروانه کسب
۲۲	فروشگاههای بزرگ چندمنظوره و زنجیره‌ای
۲۳	واحدهای صنفی تحت پوشش فرانشیز
۲۳	مجتمع و کارگاه عالی بافی
۲۴	تمدید پروانه کسب
۲۴	رسیدگی به شکایات
۲۵	سایر مقررات
۵	دسور العمل نحوه صدور جواز تاسیس فروشگاه های بزرگ چند منظوره و زنجیره‌ای (موضوع بند ۱ ماده ۵ آیین نامه اجرایی ماده ۱۲ قانون نظام صنفی)
۲۸	مقدمه
۲۸	تعاریف
۲۸	مدارک و ضوابط لازم برای جواز تاسیس
۲۹	سایر مقررات
۳۰	آیین نامه مشاغل تخصصی و فنی (موضوع ماده ۱۳ قانون نظام صنفی)
۳۱	نحوه صدور پروانه تخصصی
۳۱	انواع مشاغل تخصصی و فنی
۳۷	سایر مقررات

۴۷	ایمنی - حفاظت فنی، زیاباسازی محیط کار
۴۷	قوانین و مقررات بهداشت و ایمنی -
۵۹	قوانین و مقررات شهرداری -

۷۴	فصل سوم: اتحادیه‌ها
۷۵	اساسنامه‌الگوی اتحادیه‌های صنفی (موضوع تبصره یک ماده ۲۱ قانون نظام صنفی)
۷۵	کلیات
۷۶	اهداف اتحادیه
۷۶	عضویت در اتحادیه
۷۶	ارکان اتحادیه
۷۹	طرز تشکیل اتحادیه
۸۰	امور مالی
۸۶	آیین نامه اجرایی تعطیلات واحدهای صنفی (موضوع ماده ۲۸ قانون نظام صنفی)
۸۶	تخلیفات و نحوه اعمال تعطیلات
۸۸	رسیدگی به شکایات
۸۸	سایر مقررات
۹۰	آیین نامه اجرایی ماده ۲۸ قانون نظام صنفی

۹۸	مکاسب
۱۰۰	فصل چهارم: کسب و کار اسلامی (حلال)
۱۰۱	مفهوم بازار در تاریخ ایران
۱۰۲	جایگاه بازار در تمدن اسلامی
۱۰۲	نشانه‌های شفافیت در بازار اسلامی
۱۰۴	تطابق بازار با شرع
۱۰۵	حاکمیت اخلاق و ارزش‌های اسلامی
۱۰۸	بیع، خرید و فروش
۱۱۳	خیارات
۱۱۹	ماهیت عیب و برخی از افراد آن
۱۲۰	گفتاری در مورد آنچه که در صورت اطلاق معامله داخل در مبيع است
۱۳۴	احکام معامله سلف
۱۸۲	ادامه قانون نظام صنفی
۱۹۷	دستورالعمل نرخ گذاری کالاها و خدمات صنفی مصوب ۱۳۹۱/۶/۲۷ کمیسیون هیأت عالی نظارت
۲۰۱	فهرست کالاها و خدمات صنفی اولویت یک
۲۱۰	اصل عطف بماسبق نشدن قوانین و تصمیمات اداری
۲۱۰	بند اول - اهمیت و مفهوم اصل در حقوق اداری
۲۱۰	اهمیت اصل
۲۱۰	مفهوم اصل
۲۱۲	مالیاتها

فهرست مطالب

۲۱۲	مالیات بر درآمد مشاغل
۲۲۰	قانون مالیات بر ارزش افزوده
۲۳۰	فصل اول - کلیات و تعاریف
۲۲۲	فصل دوم - معافیتها
۲۲۳	فصل سوم - مأخذ، نرخ و نحوه محاسبه مالیات
۲۲۵	فصل چهارم - وظایف و تکالیف مؤدیان
۲۲۷	تکلیف سایر قوانین مرتبط و تاریخ اجراء
۲۳۰	قانون کار
۲۳۵	بیمه‌ها
۲۳۵	قانون تأمین اجتماعی
۲۳۶	بیمه صاحبان حرف و مشاغل آزاد
۲۴۲	ضوابط نیروی انتظامی برای واحدهای صنفی
۲۴۴	نحوه همکاری نیروی انتظامی با حادیدانان اتاق اصناف شهرستان و اتاق اصناف ایران
۲۴۵	نحوه همکاری نیروی انتظامی با اتحادیه‌ها - مجامع امور صنفی
۲۴۸	خرید و فروش الکترونیکی
۲۵۸	قانون تجارت الکترونیکی
۲۸۰	آیین نامه اجرایی قانون اصلاح ماده ۱۳ قانون مجامع امور صنفی، آرایشی و بهداشتی
۲۸۰	تعاریف و کلیات
۲۸۵	ب - کلیات:
۲۸۷	شمول آیین نامه
۲۸۸	وظایف
۲۹۱	پروانه و صلاحیت بهداشتی
۳۰۹	آیین نامه اجرایی حاکم بر تشکیل و فعالیت تشکلهای صنفی در مناطق آزاد گمرک (موضوع ماده ۸۸ قانون نظام صنفی)
۳۱۱	نحوه تشکیل و فعالیت اتحادیه
۳۱۵	نحوه تشکیل و فعالیت اتاق اصناف منطقه
۳۱۹	سایر مقررات
۳۲۴	آیین نامه اجرایی نحوه صدور و تمدید پروانه کسب برای دارندگان مجوز فعالیت یا پروانه ناسیسی، بهره‌برداری یا اشتغال از وزارتخانه‌ها، موسسات، سازمان‌ها یا شرکتهای دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی (موضوع ماده ۹۱ قانون نظام صنفی)
۳۲۵	اشخاص مشمول
۳۲۵	شرایط صدور و تمدید پروانه کسب
۳۲۶	سایر مقررات

تاریخچه

در انتخابات مجلس اول شورای ملی، از تهران بیش از ۱۰۰ جماعت صنفی را به ۳۲ گروه متجسس پخش کردند (اشرف، ۲۶). در پاییز ۱۳۰۴ شایعات اتحادیه اصناف تهران تاسیس شد (نک: امیر طهماسب، ۱۱۵). در ۱۳۲۶ ش، اتحادیه اصناف بازار تهران و در مهرماه ۱۳۳۷ شورای عالی اصناف تاسیس شد. در ۱۳۴۷ ش شورای عالی اصناف شامل ۱۱۰ اتحادیه صنفی با حدود ۱۲۰ هزار عضو بود. در ۱۳۵۰ ش کلیه شوراهای صنفی در سراسر کشور منحل شد و جای آنها را اتاقهای اصناف گرفت که در واقع فدراسیونی از کلیه اتحادیههای صنفی در هر محل بود. کار این اتاق صدور جواز کسب، ارزیابی مالیاتهای صنفی و جمعآوری آمارهای لازم به (اشرف، ۳۳-۳۵). اولین قانون نظام صنفی در سال ۱۳۵۰ تصویب و از سال ۱۳۵۱ با اصلاحات نسبتاً جزئی مواجه و در تاریخ ۱۳۵۹/۱۲/۲۴ با تغییراتی کلی به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. رویکردهای نوین اقتصادی از سوی حاکمیت ملی و سوالات و ابهامات پیش آمده در اجرای قانون و تصویب قوانین جدید از جمله قانون برنامه توسعه، قانون نحوه اجرای سیاستهای کلی اصل چهارم قانون اساسی و قانون حمایت از حقوق مصرف کنندگان، دولت را بر آن داشت تا لایحه اصلاح قانون نظام صنفی را در سال ۱۳۸۹ تقدیم مجلس شورای اسلامی نماید. با افتتاح مجلس در دوره نهم لایحه اصلاح قانون نظام صنفی در تاریخ

۱۳۹۲/۵/۱ به تصویب نمایندگان مجلس شورای اسلامی رسید. پس از رفع ایرادات وارده از سوی شورای نگهبان، قانون اصلاح قانون نظام صنفی کشور در روز سه شنبه مورخ دوازدهم شهریور ماه یکهزار و سیصد و نود و دو به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده و در تاریخ ۱۳۹۲/۶/۳۰ به دولت ابلاغ گردیده است. (نقل از قانون نظام صنفی کشور ۱۳۹۲/۶/۱۲ دبیرخانه هیأت عالی نظارت بر سازمانهای صنفی کشور مهرماه ۱۳۹۲)^۱

۱. مأخذ: اهرس، اکارت، «سرمایه‌داری بهره‌بری و تکوین شهر در ایران»، ایران: شهر - روستا - عشایر، ترجمه عباس سعیدی، تهران، ۱۳۸۰ ش؛ پیرنیا، محمد کریم، آشنایی با معماری اسلامی ایران، به کوشش غلامحسین معماریان، تهران، ۱۳۷۲ ش؛ خیرآبادی، مسعود، شهرهای ایران، ترجمه حسین حاتمی‌نژاد و عزت الله مافی، مشهد، ۱۳۷۶ ش؛ سلطان‌زاده، حسین، بازارهای ایرانی، تهران، ۱۳۸۰ ش؛ همو، فضاهای شهری در بافت‌های تاریخی ایران، تهران، ۱۳۷۲، ش؛ دائرة المعارف بزرگ اسلامی ۱۲۴/۱۱.